

8. Починок Л. Східні мотиви у світоглядно-творчій рецепції Лесі Українки. *VI Конгрес сходовознавців: збірник матеріалів*. Київ : Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського; Львів – Торунь : Liha-Pres, 2022. С. 214–218.

9. Українка Леся. Повне академічне зібрання творів : у 14 томах. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2021. Т. 5: Поетичні твори. Ліро-епічні твори. 928 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-340-1-23>

Руснак Л. Ю.,

студентка II курсу другого (магістерського) рівня спеціальності

«Прикладна філологія» групи ПФМ-1-22-1.4з

факультету української філології, культури і мистецтва

Київського університету імені Бориса Грінченка

*Науковий керівник: **Бондарева О. Є.,***

доктор філологічних наук, професор,

головний науковий співробітник кафедри української літератури,

компаративістики та гринченкознавства

Київського університету імені Бориса Грінченка

ПОСТКОЛОНІАЛЬНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПРОЗИ РУСЛАНА ГОРОВОГО

Терміни «постколоніалізм», «постколоніальний дискурс», «постколоніальні студії» стали особливо часто вживаними в контексті розгляду українського культурного простору останніми роками. Основоположником постколоніальної теорії був американець палестинського походження Едвард Ваді Саїд (1935–2003). Вважається, що особливого розповсюдження ідеї постколоніалізму набули завдяки появі його книги «Орієнталізм» (Orientalism, 1978), де він дослідив упередженість Заходу по відношенню до Сходу крізь призму історії. Таким чином, у широкому розумінні контексту орієнталізм можна вважати світоглядом, способом мислення, системою поглядів європейців на світ та суспільства, які раніше перебували у сфері колоніального впливу європейських держав-метрополій. Цікавим визначенням дослідника є також те, що явище орієнталізму є продуктом певних політичних сил і дій. Розтиражоване пропагандистськими засобами масової інформації «культура поза політикою» в дійсності стає бульбашкою, яка легко лопається – глобальний політичний вплив колонізатора неминуче

залишає свій відбиток на культурному надбанні націй, які зазнали колоніального впливу.

«Постколоніальні студії – це засіб для дослідження не тільки західного, а будь-якого колоніального (або подібного до колоніального) домінування, зокрема й панування Російської імперії та Радянського Союзу над відповідними неметропольними, неросійськими народами» [4, с. 74]. Сучасна постколоніальна проблематика включає в себе широкий спектр питань – визначення змістів колоніальної залежності, подолання колоніальної залежності, аспекти сучасної культурної політики, мистецьке прислужництво панівній нації, виправдання «цивілізаційних місій», деконструкцію текстів імперських центрів та ін. Антиколоніалізм можна розглядати як боротьбу за звільнення колоній від метрополій [1, с. 286].

Існує хибне переконання, що з точки зору постколоніалізму можна розглядати лише твори, які з'явилися після звільнення від впливу колонізатора. Україна, формально ставши незалежною від Радянського Союзу в 1991 році, протягом усіх цих років перебувала й, на жаль, досі значною мірою перебуває під впливом імперських наративів Москви. Літературні тексти, які з'являлися в період безпосереднього перебування під культурною експансією Росії, в період незалежності і продовжують з'являтися зараз, сюжетно та ментально просякнуті постколоніалізмом.

Наявні дослідження постколоніалізму в українській літературі більшою мірою висвітлюють класичних авторів, однак виток нашої історії, який розпочався 2014 року, створив ґрунт для появи десятків сучасних авторів, інтерпретацію творчості яких доцільно здійснювати з позиції постколоніальної критики.

Постать Руслана Горового як яскравого представника сучасної української літератури є недооціненою, оскільки значний відсоток його творчості є ілюстрацією подій, які ми проживаємо, і містить багато акцентів на впливові колоніального минулого на нашу державу. Впізнаваною рисою в текстах пана Руслана є висвітлення будь-яких, навіть емоційно важких наративів крізь призму комічності. Його оповіді завжди лаконічні й прості, але водночас глибокі за змістом. Більшість персонажів автора прямо або опосередковано демонструють своїми поведінкою, характером, взаємодією з іншими персонажами шлях, пройдений від існування під моральним, перш за все, гнітом метрополії до існування після цього гніту. Водночас, персоналії творів Горового (більшість із яких, за його власним ствердженням, так чи інакше мають прототипами реальних людей чи сукупність реальних образів) проходять цей шлях по-різному: хтось так і не спроможеться подолати нав'язане століттями відчуття меншовартості

та провінційності, а хтось стане взірцем боротьби за звільнення свідомості й ментальності від психології та втілення собою «малоросійства», комплексу, який «вироснула» в головах українців російська метрополія. Багаторічні спроби Росії знищити не просто «квіт української нації», а всю нашу національну самоідентичність, зробили можливим перетворення величезної кількості українців на психологічно й ментально поневолених нею. Руслан Горовий, зображуючи в своїх текстах тих самих звичайних українців, дає своєму читачу вибір, пропонує напрям звільнення власної свідомості й свідомості майбутніх поколінь від поневолення Росією, а читач, впізнаючи в цих персонажах себе або своїх близьких, неодмінно робить цей вибір, іноді не усвідомлюючи це до кінця.

Тамара Гундорова зазначає, що «українська постколоніальна свідомість кінця ХХ ст. позначена переборенням культурної провінційності і маргіальності, і, як така, вона інфікована уявною помстою та емоціями *ressentimenty*. Українська література і є тим полем, де артикулюються багато з постколоніальних моделей мислення, і де випробовуються різні форми культурної ідентифікації. Зокрема постмодерністський напрям в найновішій українській літературі значною мірою служить соціокультурною рефлексією і осмислює стосунки метрополії і колонії, аналізує межі «свого» та «чужого», розряджає напруження зон домінуючого і підлеглого, інтимного й соціального просторів, символізує становлення нової постколоніальної свідомості і нової тілесності, а також фіксує явище колоніального ресентименту – бажання помститися за вимушену втрату свого «я» і за втрату свого задоволення» [3, с. 104–105].

Список використаних джерел:

1. Авер'янова Н. М. Радянські міфологеми у мистецтві України постколоніального періоду. *Молодий вчений*. 2018. № 8(2). С. 286–289.
2. Гундорова Т. І. Транзитна культура. Симптоми постколоніальної травми. Статті та есеї. Київ, Грані-Т, 2013. 546 с.
3. Європейська меланхолія. Дискурс українського окциденталізму / за ред. Т. І. Гундорової. Київ : Стило, 2008. 160 с. (Теоретичні РЕВізії)
4. Павлишин М. Постколоніалізм як метод і склад думки. Спостереження щодо українського літературознавства на сторінках журналу «Слово і час» у роках 1991–2011 / Постколоніалізм. Генерації. Культура. Київ : Лауріус, 2014. 336 с. (Серія «Теоретичні ревізії». Випуск 4). С. 73–83.
5. Шкандрій М. В обіймах імперії: Російська і українська літератури новітньої доби / гер. П. Таращук. Київ : Факт, 2004. 496 с.